

Par patēriņa cenām 2024. gada augustā

Augustā vērojamas mēnesim raksturīgas cenu pārmaiņas

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2024. gada augustā, salīdzinot ar jūliju, patēriņa cenu līmenis samazinājās par 0,5 %. Precēm tas samazinājās par 0,9 %, bet pakalpojumiem pieauga – par 0,4 %.

Augusta mēnesim ir raksturīgs cenu samazinājums, kas saistīts ar sezonāliem faktoriem. Šī gada augustā bija vērojamas mēnesim raksturīgas cenu pārmaiņas.

Lielākā samazinošā ietekme augustā bija cenu kritumam degvielai par 3,9 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni samazināja par 0,25 procentpunktiem. Cenas līdzīgi samazinājās gan dīzeļdegvielai, gan benzīnam, bet lielāka ietekme bija cenu kritumam dīzeļdegvielai.

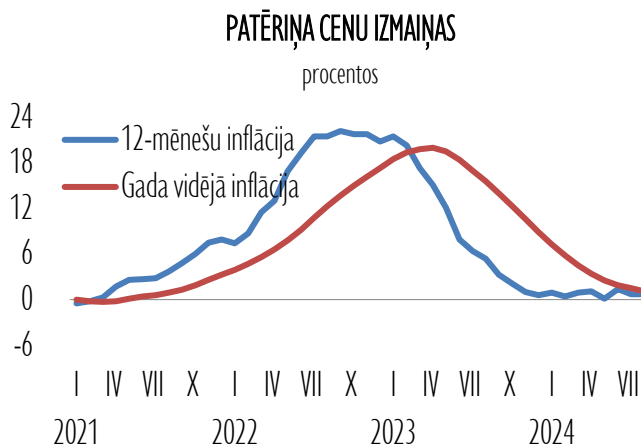
Arī *Brent* naftas vidējā mēneša cena augustā, salīdzinot ar jūliju, samazinājās – par 6 %, bet augusta beigās, salīdzinot ar jūlija beigām, *Brent* naftas cena bija samazinājusies par 2 %. To galvenokārt noteica pastāvīgās bažas par Ķīnas ekonomikas palēnināšanos, kas varētu nesasnīgt izaugsmes mērķus, pastiprinot bažas par naftas pieprasījuma samazināšanos Āzijā. Tomēr cenu straujāku kritumu kavēja satraukums par saspringto naftas piedāvājumu pēc Irākas plāniem septembrī samazināt ieguvu, lai kompensētu OPEC+ kvotas pārsniegšanu, un Lībijai pārtraucot darbību vairākos termināļos, kas vairāk nekā uz pusi samazināja tās naftas ieguvu. Arī spriedze Tuvajos Austrumos turpināja saasināties.

Tradicionāli augustā ir raksturīgs pārtikas cenu samazinājums, kas bija vērojams arī šogad – pārtikai cenas saruka par 0,8 %, kas kopējo cenu līmeni samazināja par 0,2 procentpunktiem. Lielākā ietekme sezonālu faktoru ietekmē bija cenu kritumam svaigiem dārzeņiem un kartupeļiem. Būtisks cenu kritums bija arī cukuram, sieram un biezpienam, svaigiem augļiem un olām, savukārt cenas būtiski pieauga maizei un graudaugiem, citiem piena produktiem un žāvētai, sālītai vai kūpinātai gaļai.

Jāatzīmē, ka pārtikas produktu cenas pasaulē pēc neliela kāpuma martā–jūnijā otro mēnesi pēc kārtas nedaudz saruka – augustā par 0,3 %, bet gada laikā – salīdzinot ar 2023. gada augustu, tām bija vērojams kritums par 1,1 %. Augustā cukura, gaļas un graudaugu cenu indeksa samazinājums atsvēra augu eļļu un piena produktu cenu indeksu kāpumu. Cukura cenu indekss augustā strauji samazinājās, sasniedzot zemāko līmeni kopš 2022. gada oktobra, ko galvenokārt noteica uzlabotās ražas perspektīvas Taizemē un Indijā un zemākas jēlnaftas cenas. Vājš pieprasījums noteica cūkgaļas un aitu gaļas cenu kritumu, turpretim liellopu gaļas cenas nedaudz pieauga samazināto piegāžu no Okeānijas dēļ. Graudaugu cenas samazinājās lēnāk kā iepriekšējos divos mēnešos. Kviešu cenas kritās vāja pieprasījuma un spēcīgās konkurences starp eksportētājiem dēļ, īpaši pieaugot piegādēm no Melnās jūras par konkurētspējīgām cenām, bet kukurūzas cenas nedaudz pieauga, ko galvenokārt noteica bažas par karstuma viļņu ietekmi uz ražu ES un ASV. Savukārt straujākais cenu kāpums augustā bija piena produktu cenu indeksam, kas pieauga visiem piena produktu veidiem, visvairāk pieaugot pilnpiena pulvera cenām saistībā ar pieprasījuma pieaugumu pēc tūlītējam piegādēm un ierobežotajiem krājumiem lielākajos ražošanas reģionos. Augu eļļu cenu indekss pieauga trešo mēnesi pēc kārtas, sasniedzot augstāko līmeni kopš 2023. gada janvāra, ko galvenokārt noteica cenu kāpums palmu eļļai zemākas nekā gaidīts izlaides Indonēzijā dēļ.

Vērā ņemams cenu kritums akciju ietekmē bija arī personīgās higiēnas precēm un skaistumkopšanas līdzekļiem par 5,3 %, kas kopējo cenu līmeni samazināja par 0,1 procentpunktu.

Augustā cenas turpināja samazināties arī apģērbu un apavu grupā, ko noteica tieši vasaras sezonas apavu izpārdošanas, cenai apaviem samazinoties par 5,4 % un kopējo patēriņa cenu līmeni samazinot par 0,1 procentpunktu.

Lielākā palielinošā ietekme augustā bija cenu kāpumam pakalpojumiem – par 0,4 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,1 procentpunktu un kam cenas pieauga jau devīto mēnesi pēc kārtas. Pakalpojumu sektorā lielākā palielinošā ietekme augustā bija cenu kāpumam izmitināšanas pakalpojumiem un dalībai atpūtas un sporta pasākumos, ko lielā mērā ietekmēja olimpiskā kvalifikācijas turnīra hokejā norise Rīgā augusta beigās. Liela ietekme bija arī cenu kāpumam pasažieru pārvadājumiem pa jūru un pa autoceļiem. Savukārt cenas būtiski samazinājās pasažieru aviopārvadājumiem.

Neliela palielinošā ietekme augustā bija arī cenu pieaugumam ar mājokli saistītiem energoresursiem, kas kopā kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,05 procentpunktiem. Lielākā ietekme bija cenu kāpumam elektroenerģijai par 0,6 %, ko izraisīja tās cenas kāpums biržā. Cena siltumenerģijai pieauga par 0,3 %, bet cietajam kurināmajam – par 0,5 %. Cena dabasgāzei saglabājās nemainīga.

2024. gada augustā, salīdzinot ar iepriekšējā gada augustu, patēriņa cenas pieauga par 0,7 %. Gada vidējā inflācija bija 1,1 %.

Arī turpmāk galvenā ietekme uz cenu izmaiņām joprojām būs saistīta ar energoresursu un pārtikas cenu svārstībām pasaulē, kā arī to noteiks globālā attīstība. Vienlaikus inflāciju Latvijā ietekmē dažādi piedāvājuma puses faktori saistībā ar nodokļu un tarifu pārskatīšanu, kā arī pieprasījuma puse, ko veicina atalgojuma kāpums. Kopumā 2024. gadā vidējā gada inflācija sagaidāma 1-1,5 % robežās.